

Pere SALINAS; Joan NAVARRO

O: Llibre d'hores

La Pobla Llarga: Edicions 96, 2014.

La mirada esteta. La invocació de la bellesa. Els estrats de la natura. Les hibridacions felices. L'ascetisme retòric.

Cal dir primerament que *O: Llibre d'hores* és una obra d'una bellesa immensa i commovedora. Cada combinació de pintura i poema és alhora precisa i molt suggeridora. El llibre es compon de seixanta-set imatges extretes d'un quadern de pintures acríliques de Pere Salinas acompanyades de seixanta-set poemes de Joan Navarro, escrits posteriorment. Al final del llibre, els poemes són traduïts al castellà, al portuguès, al francès, a l'anglès i a l'italià. L'edició és acurada i sòbria.

Les pintures són matèriques: el traç és fort i evident, i també es fa visible com l'aigua juga amb el pigment. Es combina el traç gruixut i punyent amb el traç prim, que cal·ligrafia en llengües pròpies. Els colors predominants –terrosos, grisos, negres, ocres– es trenquen en comptades ocasions amb vermells rosats i verds àcids.

Aquests contrapunts inesperats s'esdevenen també en les aportacions de Navarro: hi ha unes constants en tota l'obra que poden trencar-se en un sol poema –el vintè, per exemple– com una magnífica *boutade* per als lectors que es proposen fer ressenyes.

L'ècfrasi de Navarro atén amb cura la necessitat de dir, d'explicar, des de la pintura –els pigments inquietos (p. 101-105)–, la literatura –El curs del poema (p. 57)– i des de totes les arts; un afany que poeta i pintor atribueixen també a la natura, ja que sovint es descriuen elements naturals que escriuen pertot i amb tot: «és l'or que fuig enlairat a la coma, el cel de terra, la negra fúria d'aquesta cal·ligrafia» (p. 21). «on respirava / el bruc, els gargots de l'escriptura salvatge» (p. 15).

Així, molts poemes són lectures de llenguatges inconeguts, impresos en la terra o en l'aire: els solcs, les cavitats, les roderes, els forats laberíntics, les vetes. El poeta excel·leix en aquest aspecte: *O* és un poemari de mirada esteta, farcit de detalls molt petits, d'allò que sovint percebem sense saber veure, tot i ser d'una gran bellesa –«i l'herba, un esbart d'oques» (p. 51). I totes aquestes subtileses són descrites amb precisió, amb l'habilitat de qui realment ha esventrat la pròpia llengua i s'ha preocupat d'entendre'n els engranatges i assajar-ne les millors alquímies. La precisió, tanmateix, no implica ni distància ni objectivitat; el poeta gairebé s'integra en la natura, toca i olera, i tot sovint aboca el lector a la sinestèsia –«l'olor acre del prat» (p.69). Per això, el jo poètic apareix en comptades ocasions, el verb se serveix de molt poques conjugacions, i la sintaxi sovint se cenyeix a la juxtaposició de sintagmes nominals.

S'intueix també la determinació de rescabalar la significació primera de cada mot, la més innocent: el poemari, en línies generals, renuncia a les al·lusions, als referents, al llegat de cada paraula, per retornar-les a l'estat primigeni i fer-les servir de forma precisa. És el que Lubar anomena el nominalisme de l'objecte referint-se a Brossa, i Barthes, el grau zero de l'escriptura, és clar. I per aquest mateix motiu, la intertextualitat, tot i ser molt densa, procura no fer-se evident, sinó que se situa en un estrat inferior, soterrada en les línies del poema. Marrugat desgrana amb precisió els antecedents poètics de Navarro a *Aspectes de la poesia catalana de la postmodernitat* (2013) i posa en valor la complexitat de la seva obra.

Així com es descriu l'íntim amb detall, també es creen les imatges més belles per fer visible allò que hi és i ens condiona, però que no es fa present a l'ull. Així, el pensament es descriu com una borja habitable (p.15), el son, com una bassa (p. 59) i la consciència, com un pou humit (p. 79); el temps és motiu també de moltes metàfores matèriques i espacials.

Remarco finalment, tot i que no he deixat de parlar-ne en cap moment, la poètica com un ingredient cabdal en *O: Llibre d'hores*; Navarro parla de poesia, de llengua i llenguatges, de forma implícita i explícita; aquest és el motiu de versos d'una gran bellesa –«els estams de la paraula, el cant de llum» (p. 103)– i el contingut central de molts poemes. Així el poeta reflexiona, entre molts d'altres aspectes, sobre la mirada esteta –«el maquinari de / l'ull fecund» (p.61); allò que no abasta a dir el poema, o allò que dissemina *per se*: «Com anomenar les superfícies del poema? Les / textures rugoses dels mots? La fosca resina que / secreta? El dir que s'extravia entre línies?» (p. 91); la necessitat de crear inherent a la vida; o el poder de la poesia i de la pintura per transformar en art tot allò que toca: «la mateixa llum que ja no és llum en dibuixar-la» (p. 83); o el solc que pot deixar un poema, un dibuix, o un mot o una pinzellada, en cadascun de nosaltres.

Mariona Masgrau Juanola
Universitat de Girona